

SZÁZ ÉV

Irta: H. Kolozs Pál

MI A MEGGAZDAGODÁS titka? — rebegette el a kérdést Tom Tubby, a bölénynyakú riporter, minden ízében reszketve.

— Khi . . . khhi . . . — ez volt a válasz.

— Hangosabban! — bátorította valaki hátulról.

— Mi a meggazdagodás titka? — bömbölte most már lehajolva Tubby, az izgalomtól elfakult arccal.

Az élő múmia megmozdult a gondosan nyírott golfpálya szélén. Göcsörtös gyökércsomóhoz hasonlított az összezsugorodott fejecske. A sportsapkát kockás gyapjúsál rögzítette a kiszáradt koponyához, puhán bugyolálta be a hártavékony, áttetsző fülkagylókat.

— Khi . . . hihi — az aggastyán pergamentszínű keze röpködni kezdett.

— Jegyezze! Jóízűen kacag! — suttogetta a riporter háta mögött az orvos.

Pikkelyszerű bőr fedte a bizonytalanul röpködő csontokat, ez a kiaszott kéz néhány másodpercig a mellény kivágása körül kalimpált, végre beletalált a zsebbe.

Tom Tubby még lélegzetét is visszafojtotta.

Villogó tízpennyst kotort ki zsebéből a különös jelenség, görcsösen szorongatta a markában, azután az ujságíró felé bökött vele. Kattogó ropogások kísérték ezt a mozdulatot; Tubby hátán végigfutott a hideg.

— Olajozni kellene az ízületeit . . . te jóságos ég . . . egy mil-liárdot keresett olajon . . . mennyi olaja van és ropogó könyökének semmi se jutott belőle! — ez futott keresztül az *N. Star* munkatársának fején.

— Fogja, fiam . . . ez a titka . . . becsülje meg a tíz pennyt . . . én is megbecsültem . . . nagy pénz — mormogta a töpörödött emberke.

Áhítattal nyúlt Tubby lapátenyere a pénz felé.

A gyökérszelvényeket most mintha láthatatlan energia=leadóállomás erőhullámai bizsergették volna meg — kettőt tipegett. Kérdezés nélkül gépiesen ezt hadarta:

— Boldog vagyok, vágyaim nincsenek . . . csak egy . . . itt szeretném megünnepelni . . . száz . . . századik születésnapomat tizen-nyolc unokámmal . . . Khi khii . . . száz év . . . Így lesz!

Valaki hátrahúzta Tubbyt, egy inas golfütőt nyomott az aggasztán kezébe s a fehér golyót szépen az ütő alá helyezte.

A csuparánc emberke hirtelen lehajolt, mintha zsinóron rángatták volna. Cserzett múmiaarcán a redők, az idegek parancsára valami torz mosolyfelére sorakoztak.

Tubby szédülve elkattantotta fényképezőgépét, amelyet előzőleg alaposan megvizsgáltak a testőrök. Valószínűleg arra gyanakodtak, hogy miniatűr gépfegyvert rejteget benne. Nyakába akasztotta masináját, meghatódva köszönt el s már látta maga előtt a cikk címét: *«Az élet rekordere finisel a 100=ik év felé . . .»*

Két markos legény közrefogta az *N. Star* ifjú bölényét, átvezeték a *Daytona-beachi* villa erődvonalain. A John Davidson=népszerűsítő iroda főnöke közben még külön utasításokkal látta el . . . Jó néha újra eszébe juttatni a világnak, hogy a nagy emberbarát 500 millió dollárt áldozott tudományos és jótékony célra.

* * *

A világ leggazdagabb embere, a minden olajok cárja: fáradt.

Tulajdonképen az a mosoly merítette ki, amelyet három nappal ezelőtt hozott össze a fényképhez.

Személye körül orvosai — hárman vannak — remegő aggódással figyelik minden szusszanását.

John Davidson ma néma. Pedig állapota majdnem kielégítő; a kalóriák és anyagcseréje ellenőrzésével megbízott orvos határozottan meg lenne elégedve . . . ha a szív és májügyek eláradója nem váгна olyan borús képet . . . Hát bizony a szív . . .

Talán túlsok volt az ultraviolet sugármennyiség, amelyet tegnap kapott?

Rövid tanácskozás után az orvosok vezérkara meghozza határozatát: «biológikus árnyékba» ültetik az élet bajnokát, egy vadgesztenyefa alá, a villa kertjében.

John Davidson mogorván, de titkos megelégedéssel a bensejében küldi el orvosait. Egyedül akar maradni a biológikus árnyékban, lassan cammogó gondolataival, amelyek összemosódnak érzéseivel, az elmúlt évtizedek napszitta emlékeivel.

Nagyon szereti az orvosokat . . . csak remegjenek, óvják ezek a bölcs fiúcskák, hiszen a tét nagy.

— Khiih . . . khik . . . 300.000 dollár . . .

Már régóta nem érdekli a pénz . . . csak egyetlen hatalmas üzlet: az élet . . . a száz év . . . Háromszázezer dollárt kapnak orvosai, ha sikerül, ha megéri . . .

Számol, kalkulál, botjával ezt firkálja a vörös salakos útra: 1839 . . . j . . . 8.

Ekkor született. Tehát: hiányzik még két év . . . egy hónap és tizennyolc nap.

Ha ő egyszer valamit kiszámít, az úgy lesz!

Kimerülten hártadól, fölötte ez az öreg fa vadul ontja szíromcsodáit! Milyen kár, hogy a gesztenyevirágok fanyarédes illata már csak egy áttetsző emlékfátyol, — amely ilyenkor néha meglegbben a fejében, ha megcsapja a szél tavasszal . . . ha a «biológikus árnyékban» ül.

Szaglóérzéke eltompult. Mostanában csupán az aether szagát érzi, amikor az orvosok injekciót döfnek karjába.

— Mindegy . . . így is nagyon szép — dűnnyögi.

* * *

Azután hirtelen szédülés környékezi.

John Davidson halálosan megrémül, mert már ismeri az ájulást megelőző pillanat szörnyű fojtogatásait.

Hevesen zakatol az elnyűtt szív és a száj, amely olyan, mint egy kitágult gumikarika, levegő után tátog.

Először elhomályosodik minden, azután szétfolyik a fák zöldje az ég kékes hártáján.

A fulladozás gyötrelme rövidesen feloldódik, édes hintázó érzés kapja a hátára, tündéri varázslat kezdődik . . .

Látja önmagát: mint kisiút. Pulykákat őriz, három dollárt keres ezzel, érzi a mező meleg párolgását; a zsályák kábító gőzében megszámlálhatatlan pénzről álmodozik.

És látja az apját, a szakállas kuruzslót, kezében egy kis piszkos üveg, benne petróleum. Zsábát, csúzt gyógyítgat vele a vajákos . . . Az ifjabb J. D. Rockefeller fölényesen mosolyog: petróleummal kicsinyben foglalkozni nem üzlet!

Standard Oil Company . . . Igen, ez az üzlet!

Zubog az olaj, a vér, a háború és ellenállhatatlan erővel ömlik, zuhog rá a pénz. Már . . . már eltemeti, tikkasztja, fojtogatja. És ekkor: rettentően megijed a szerencse fia.

Nem lát már mást, csak pénzt, az elveszett zsályailat után szimatol, de csak avas papírkötegek bűzét érzi, gyűlölködő hódolók veszik körül, alattomos rabszolgahad, görnyedő tömeg zárja el előtte a láthatárt.

— Az életet akarom látni! — ordít fel. — Mutassátok meg nekem a gyönyörű, egészséges világot! Ne pénzt, ne papirost! Nem látok tőletek! Féltre! . . .

Két kézzel, mámorosan szórja vissza a pénzt, oda, ahonnan elvette.

És látja önmagát, amint hátatfordít az embereknek, akik sehogy sem akarják megszeretni.

Ijesztően egyedül van. Pedig országokat vehetne meg, hegyeket, folyókat, finom szép tájakat, talán még a fölöttük úszó felhőket is.

Most újra tündéri jelenet pereg előtte . . .

John Davidson ünnepélyes fekete ruhában a tudományt és hitet szolgálja.

Hosszú sorban, süvegalakú kalpagokban, tudósok vonulnak fel előtte. Intézetének kutató orvosai.

— Higgyetek az emberiség jövőjében, abban, hogy a szenvedést enyhíteni lehet, a bajt kiküszöbölni és akkor a tudomány segítségére siet! Meglátjátok, a rák kórokozója hamarosan ártalmatlan sejtje szelődül kezetek alatt — szavalja lelkesen a tapsoló gyülekezet felé.

Máguskülsője professzor lép eléje, suttogva csak ennyit mond:

— Referálni szeretnék, Mr. Rockefeller.

— Megtalálta? — kérdi mohón az öreg úr.

— A rák kórokozóját — cinikusan rámosolyog — . . . még nem. De psszt . . . a hosszú élet elixirjét felfedeztem . . . S minket, ugyebár, pillanatnyilag csak ez érdekel? Hehehe . . . Itt van végre . . . a talárom alatt, egy üvegcsében!

Földöntúli boldogságban fürdik John Davidson, édes illatok cirógatják.

— Megveszem . . . minden cseppjét megveszem — hápogja az ájulás és az öntudat örvényei között sodródva.

* * *

Épp itt szakad el a varázslatos film, a legizgalmasabb pillanatban, szinte számító aljassággal.

Vége a varázslatnak — az egészségügyi vezérkar izgatottan sürgölődik körülötte.

— Magához tért.

Ráemelik egy tolószékre.

Álomtalan álomba zuhan a roham után.

Éjfél felé felriad, újra érzi az édes szédület közeledését.

Újabb szíverősítőket fecskendeznek recsegő bőre alá.

Azután lábujjhegyen távoznak az orvosok.

John Davidson elbóbiskolt.

Reggel négy órakor nyitott szemmel találja ágyában az inas. Pillantása semmivel nem nézett merevebben a mennyezetre, mint előző nap reggel. Mégis az összezsuzott test tartása mintha lágyabb volna, fesztelenebb. Szinte élőbb.

Az inas tapintatosan közli az orvosokkal a váratlan tragédiát . . .

Senki se akarta elhinni, se fiai, se tizennyolc unokája. Hiszen az öregúr épp a napokban nyilatkozta ki abbéli óhaját, hogy századik születésnapjára feltétlenül igényt tart.

* * *

Tom Tubby mélységesen levert volt. Coney Islandre rándult ki vigasztalódni az ő drága Kittyjével.

— Ha néhány nappal később utazom Daytona=Beach=be, talán feljegyezhettem volna utolsó szavait — dűnnyögte a szalmasárgahajú lánynak elérzékenyülten. — Milyen pech! Vajjon mit mondhatott?

— Még ezt sem tudod, te buta fiú?

Olyan csiklandósan kacagott fel, hogy Tom fülei kigyulladtak.

— J. D. R. — csipogta a lány — csak ezt mondhatta, ha egyáltalán mondott valamit: « . . . gyönyörű az élet, még akkor is, ha az ember zsebében csak tíz penny szerénykedik . . . »

— Milyen okos vagy, Kitty! De azért tévedtél, drágám, öt dollár nyugtalankodik a tárcámban.

— Az más! Akkor most hagyd abba a csókolódzást és menjünk gyorsan egy moziba!

ÉSZAKRA

Isten-e a legfőbb erősség?

Legyőzi-e hősnek a hőstét

a roppant nagy tömeg? Minőség,

ami felülmarad, vagy mennyiség?

A többség nyer-e hát, a numerus,

a gép, a pénzeszsák, a lomha hús,

a robotember, vagy az ember?

A szívós kis csöpp vagy a tenger?

Jön-e új Marathon vagy Salamis?

Mert akkor az elgyávult újra hisz,

s nem a képmutató farizeusnak

lesz igaza, de, aki kushad

elcsüggedve, annak. S az ének

több mint a bömbölés, zenének

a bomba jobb, s nem kellenének

költők? Mennyiség vagy minőség?

Ki védi meg hősnek a hőstét?

Isten-e a legfőbb erősség?!

Mihály László